

សំណួរ - ចម្លើយ CC

1. តើគេធ្វើការបែងចែកពិធីសំពះរបស់ខ្មែរជាប៉ុន្មានប្រភេទគឺអ្វីខ្លះ ? និងខ្នាតដែលសំពះតាមបែបខ្មែរមានប៉ុន្មានរបៀបគឺអ្វីខ្លះ ? ចូរពន្យល់

+ របៀបសំពះខ្មែរមាន ៥ បែប ដូចជាអ្នកម្នាស់ ៖

- ចុងម្រាមកណ្តាលត្រឹមច្រូង
- ចុងម្រាមកណ្តាលត្រឹមមាត់
- ចុងម្រាមកណ្តាលត្រឹមចុងច្រមុះ
- ចុងម្រាមកណ្តាលត្រឹមចិញ្ចើម
- ចុងម្រាមមេដៃផ្តុំលើចិញ្ចើម ។

+ ខ្នាតដែលសំពះតាមបែបខ្មែរមាន

2. តើពិធីបូជា សព ឬពិធីវិលាយសព នៅសម័យហ្វូណាន ,ចេនឡា ,អង្គរ និងសម័យបច្ចុប្បន្នមានការខុសគ្នាយ៉ាងដូចម្តេច? ចូរពន្យល់

១- សម័យហ្វូណាន:

វិធីអប់រំចំណុះដាក់សពមាន៤យ៉ាងគឺ៖

- បោះចោលក្នុងទន្លេ
- បូជាដោយភ្លើង(គេប្រមូលឆ្អឹងដាក់ក្នុងកោដិ រួចបោះចូលក្នុងទន្លេ)
- យកសពទៅកប់ចោល ឬបញ្ចុះសពក្នុងឡ ឬក្រោមថ្មដុល
- យកសពទៅដាក់ក្នុងព្រៃស្មសានអោយសត្វស៊ី

២- សម័យចេនឡា:

ពេលមានមនុស្សស្លាប់ក្នុងចៅត្រសាសពកោសក់យំ រំលោភយ៉ាងខ្លាំង ហើយអត់ប្រាជ្ញា រយះពេល៣ថ្ងៃ។ សពត្រូវយកទៅបូជា រួចប្រមូលអដ្ឋិធាតុដាក់ក្នុងកោដិ ធ្វើពិធីមាស ប្រាក់ ឬដី ហើយយកទៅបោះចោលក្នុងទឹកជ្រៅ។

៣- សម័យអង្គរ:

លោកជំនាញបានកត់សំគាល់ថា ពេលមានមនុស្សស្លាប់គេគ្មានដាក់ក្តារម្សៀតទេ គឺគេយកសពទៅដាក់លើកន្ទេលយកក្រណាត់គ្របពីលើ ហើយសែងយកទៅដាក់ក្នុងព្រៃទុកអោយសត្វស៊ី តែគេមិនយកសពទៅដុតខ្លះដែរ។

3. តើការសំពះរបស់ខ្មែរមានអត្ថន័យដូចម្តេចខ្លះ ? ហើយការសំពះនេះមានសារៈប្រយោជន៍អ្វីខ្លះ ? ចូរពន្យល់

→ ការសំពះគឺជាមតិក៏ដូចជាតាំងពីដូនតាយូរលង់ណាស់មកដែលមានខ្លឹមសារបញ្ជាក់ពីចរិតថ្លៃថ្នូរ សុភាពរាបសាររបស់ជនជាតិខ្មែរក្នុងបំណងសំដែងនូវ ៖

- ការចេះដឹងគោរពគួរសមនឹងយកចិត្តទុកដាក់
- ការគោរពគោរពវត្ថុរវាងគ្នាតាមទីសាធារណៈ
- ការគោរពដឹងគុណចំពោះនរណាម្នាក់
- ការគោរពតបស្នងសងគុណ ម្តាយឪពុក គ្រូបាធិការ
- ការទទួលរាក់ទាក់ស្វាគមន៍គ្នា
- ការគោរពកោតខ្លាចថានៈបុណ្យសក្តិអំណាច មហិទ្ធិឬទ្ធិ

- ការគោរពបូជាចំពោះ ព្រះពុទ្ធ ព្រះធម៌ ព្រះសង្ឃ និងអ្នកមានសីលធម៌
- ការគោរពបង្គំស្រី ប្អូនស្វាមី ។

4. ហេតុអ្វីបានជាជនជាតិខ្មែរ ត្រូវយល់ដឹងពីអារ្យធម៌ អរិយធម៌របស់ខ្លួន ?

បានជាខ្មែរត្រូវយល់ដឹងពីអរិយធម៌ខ្មែរពីព្រោះ វាជាប្រការសំខាន់សម្រាប់ជនជាតិខ្មែរគ្រប់រូប វប្បធម៌ខ្មែររីកចម្រើន ឬ អន់ថយ ល្អឬកំណា ខ្មែរគ្រប់រូបស្គាល់ច្បាស់ ពីវប្បធម៌របស់ជាតិខ្លួនពិត ប្រាកដ ដើម្បីចៀសវាងការយល់ច្រឡំថាខ្មែរពុំមានអ្វីជាកំណើតដើមឡើយ ។ ហើយលក្ខណៈពិសេសនៃវប្បធម៌ខ្មែរមានពីរយ៉ាងគឺ ៖

- **លក្ខណៈជាតិ :** ខ្មែរមានរូបជាស្រីស្រស់ស្រាយវប្បធម៌ខ្លួន (អត្តសញ្ញាណជាតិ) នាំឲ្យចំណូលវប្បធម៌ថ្មីណាមិនសមស្របតាមជីវភាព

រស់នៅ ទំនៀមទម្លាប់ប្រពៃណីខ្មែរត្រូវបដិសេធទាំងស្រុង

- **លក្ខណៈសំយោគ :** ខ្មែរប្រមូលវប្បធម៌បរទេសទេយកអ្វីដែលជាចំណង់ចំណូលចិត្តស្របនឹងគំនិតរបស់ខ្លួនមកកែច្នៃឲ្យមានលក្ខណៈជាតិ

មិនមែនយកមកប្រើទាំងស្រុងនោះទេ ។

5. តើការចូលរួមរបស់ នារីខ្មែរមានភាពគគ្រឹក គគ្រងឬទេ ? ហើយគេត្រូវធ្វើដូចម្តេចខ្លះ ?

→ ការចូលរួមរបស់ នារីខ្មែរមិនមានភាពគគ្រឹកគគ្រងទេ។ គេត្រូវធ្វើដូចជា ៖

- បង្កំ សម្បុរ និងអប់រំកូន
- បំពេញលក្ខណៈសម្បត្តិអោយកូនស្រី
- ទាក់ទាញអារម្មណ៍ញាតិមិត្តតាមរយៈរូប ចរិយា និងវិជ្ជា

6. តើប្រាសាទខ្មែរមានន័យយ៉ាងដូចម្តេច? គេអាចឲ្យឈ្មោះជាប្រាសាទបានលុះត្រាតែប្រកបដោយលក្ខណៈពិសេសប៉ុន្មានយ៉ាងគឺអ្វីខ្លះ? ចូរពន្យល់។

→ ប្រាសាទខ្មែរ គឺជាសំណង់អាគារធំដូចវត្តប្រាសាទ ដែលកសាងឡើងក្នុងសម័យអាណាចក្រខ្មែរមានគោលបំណងប្រើសម្រាប់សាសនា ព្រមទាំងជាកន្លែងស្នាក់នៅរបស់ស្តេចផងដែរ។ គេអាចឲ្យឈ្មោះជាប្រាសាទបានលុះត្រាតែ ៖

- តំណាងឱ្យសាសនា ឈ្មោះប្រាសាទត្រូវតែបង្ហាញពីទំនាក់ទំនងជាមួយសាសនា។
- មានប្រវត្តិសាស្ត្រឬតំណាងវប្បធម៌ ឈ្មោះប្រាសាទតាមច្រើនមានតំណាងឱ្យប្រវត្តិសាស្ត្រ ឬ កំណត់ត្រានៃប្រទេសខ្មែរ។

7. តាមទំនៀមទម្លាប់ប្រពៃណីខ្មែរយើង តើការចូលរួមរបស់នារី ខ្មែរមានគោលបំណងអ្វីខ្លះ ? តើមានតំណាងអ្វីខ្លះ ?

→ គោលបំណងនៃការចូលរួមរបស់នារីខ្មែរមាន៖

- ប្រកាសភាពពេញក្រមុំអោយកូនស្រី
- បង្កំ សម្បុរ និងអប់រំកូន
- បំពេញលក្ខណៈសម្បត្តិអោយកូនស្រី
- ទាក់ទាញអារម្មណ៍ញាតិមិត្តតាមរយៈរូប ចរិយា និងវិជ្ជា។

→ មានតំណាងដូចជា ៖

- ហាមទំនាក់ទំនងជាមួយមនុស្សបុរសទាំងពាក្យសម្តីទាំងកាយ វិការ ទាំងអ្នកនៅក្នុងផ្ទះ និងក្រៅផ្ទះ ។
- ហាមធ្វើការងារសព្វសារពើ
- ហាមកាន់ដែកគ្រប់ប្រភេទ
- ហាមចេញក្រៅផ្ទះឬចុះដីដាច់ខាត បើត្រូវការបត់ជើង ពេលថ្ងៃត្រូវមានកន្ត្រៃ ។ នៅពេលយប់អាចឱ្យចុះដី ឬ ចេញក្រៅផ្ទះ ដើម្បីឯកទឹក ឬបត់ជើងតូចធំបាន ។

8. តាមជំនឿរបស់ខ្មែរ តើការខុស មេ ឬ មានប៉ុន្មានយ៉ាងគឺអ្វីខ្លះ ? ចូរពន្យល់ពីការខុសមេ ឬ កំលោះ ក្រមុំ ។

→ តាមជំនឿរបស់ខ្មែរការខុសមេមាន 3 យ៉ាងគឺ៖

- **មេបាចាស់ទុំ** : បញ្ហានេះជាបម្រាមដល់បងប្អូនទាំង ៧សព្វគ្រាន់ ក្នុងការទាស់ទែងខ្វែងគំនិតគ្នា បើមានខុសហើយត្រូវសារនោះប្រាកដជា មានជំងឺ ។
- **កំលោះ ក្រមុំ** : សំដៅទៅលើការចំពានរបស់ក្រមុំ កំលោះក្នុងផ្នែកសីលធម៌ គឺការលួចទាក់ទងគ្នាប្រព្រឹត្តខុសប្រពៃណីមិនឱ្យឮកម្លា យដឹង ។
- **ផ្កាបម្រុង** : សំដៅលើការប្រព្រឹត្តអំពើក្បត់របស់ស្ត្រី ។

9. តើវិធីនៃការនិយាយមានប៉ុន្មានប្រភេទគឺអ្វីខ្លះ? ចូរពន្យល់ ។

→ វិធីនៃការនិយាយមាន 5 ប្រភេទ ៖

- និយាយក្នុងពិធី
- និយាយបញ្ចុះបញ្ចូល
- និយាយព័ត៌មាន
- និយាយកំសាន្ត
- និយាយបែបទំនាក់ទំនង ។

10. តើវិធីបុណ្យចូលឆ្នាំខ្មែរមានរយៈប៉ុន្មានថ្ងៃ ? គឺថ្ងៃអ្វីខ្លះ ? ចូរពន្យល់តាមថ្ងៃនីមួយៗ ។

→ វិធីបុណ្យចូលឆ្នាំខ្មែរមានរយៈ ៣ ថ្ងៃគឺ ៖

- **ថ្ងៃមហាសង្ក្រាន្ត** : គេនាំគ្នាយកចង្កាន់ទៅប្រគេនព្រះសង្ឃនៅវត្ត។ ពេលល្ងាចគេនាំគ្នាពូនភ្លឺខ្សាច់ជុំវិញព្រះវិហារ ឬដើមពោធិ៍ក្នុងវត្ត។ ពេលព្រលប់គេនឹមនូវព្រះសង្ឃចម្រើនព្រះបរិត្តនិងសំដែងធម្មទេសនាដោយមានប្រគេនតេសជ្ឈៈផង។
- **ថ្ងៃវារ្យាច** : ថ្ងៃនេះកូនចៅត្រូវជូនសំបៀកបំពាក់ និងទឹក ម្ហូបអាហារ ប្រាក់កាសដល់អស់លោកអ្នកមានគុណរបស់ខ្លួន។ គេធ្វើទានដល់ អ្នកបម្រើអ្នកក្រីក្រលំបាកទៅតាមលទ្ធភាព។ ពេលរសៀលគេនាំគ្នាទៅវត្ត ពូនភ្លឺខ្សាច់ហើយសូត្រធម៌អធិដ្ឋាននឹមនូវព្រះសង្ឃបង្សកូល បញ្ចូនមគ្គផលដល់វិញ្ញាណក្ខន្ធបងប្អូនព្រៀបលានដែលបានចាកស្ថានទៅហើយ។
- **ថ្ងៃឡើងស័ក** : ពេលព្រឹក គេនឹមនូវព្រះសង្ឃឆ្លងភ្លឺខ្សាច់។ ពេលល្ងាចនឹមនូវព្រះសង្ឃស្រង់ទឹក និងស្រង់ព្រះពុទ្ធរូប។ ក្នុងកំឡុងពេលថ្ងៃនេះ គេនាំគ្នាលេងល្បែងប្រជាប្រិយផ្សេងៗ ដូចជា បោះអង្កញ ទាញព្រីត្រ ចោលឈូង...។

11. តើអក្សរសិល្ប៍ខ្មែរចែកជាប៉ុន្មានប្រភេទធំៗ គឺអ្វីខ្លះ ? ហើយមុខងារអក្សរសិល្ប៍ចែកជាប៉ុន្មានប្រភេទគឺអ្វីខ្លះ ? ចូរពន្យល់ ។

→ អក្សរសិល្ប៍ខ្មែរចែកជា 3 ប្រភេទធំៗ ៖

- អក្សរសិល្ប៍បុរាណ
- អក្សរសិល្ប៍ទំនើប
- អក្សរសិល្ប៍ប្រជាប្រិយៗ

→ ហើយមុខងារអក្សរសិល្ប៍ចែកជាប៉ុន្មានប្រភេទគឺ ៖

- **មុខងារពុទ្ធិ៖** ផ្តល់ចំណេះដឹង យល់ដឹងពីបញ្ហាទាំងឡាយដែលទាក់ទងទៅនឹង ជីវភាពរស់នៅដូចជា ជំនឿ សាសនា ទំនៀមទម្លាប់ ប្រវត្តិសាស្ត្រ វប្បធម៌អរិយធម៌ ។
- **មុខងារអប់រំ៖** ទទួលបានចំណេះដឹងក្នុងការគិតរបស់គេសាជាថ្មី ព្រោះអក្សរសិល្ប៍មានសមត្ថភាពពេញលេញនឹងខ្លាំងក្លាក្នុងការអប់រំមនុស្សជួយបម្រើផ្នែកមនោសញ្ចេតនាឱ្យកសាងលោកវិស្វកម្ម៖មួយត្រឹមត្រូវសមស្របតាម ក្រិតក្រមធម្មជាតិ និងក្រិតក្រមតថាភាពសត្វានុម័ត ។
- **មុខងារសោត្តរ៖** សិល្ប៍បញ្ជាក់អំពីរបស់អ្នកនិពន្ធ ដែលចេះប្រើវិធីប្លែកៗក្នុងការអន្តរាគមន៍អ្នកអាន ឱ្យរំលឹករំលងរឿងបង្កើត ឱ្យមានសោត្តរក្នុងក្នុងផ្ទៃ ។
- **មុខងារ ឆ្លុះបញ្ចាំងតថភាព៖** មិនត្រឹមតែបម្រើអារម្មណ៍អ្នកអានឱ្យរំលឹកសប្បាយប៉ុណ្ណោះទេ ថែមទាំងបានឆ្លុះបញ្ចាំង ពីតថភាពសង្គមទៀតផង ។

12. ក្នុងសង្គមខ្មែរ តើគេបែងចែកសិល្បៈខ្មែរជាប៉ុន្មានប្រភេទសំខាន់ៗ? គឺអ្វីខ្លះ? និងសិល្បៈសម័យមុនអង្គរមានប៉ុន្មានរចនាបថ ? គឺអ្វីខ្លះ ? ចូរពន្យល់ ។

→ ក្នុងសង្គមខ្មែរគេបែងចែកសិល្បៈខ្មែរជា 7 ប្រភេទគឺ៖

- សិល្បៈស្ថាបត្យកម្ម
- សិល្បៈចម្លាក់
- សិល្បៈគំនូរ
- សិល្បៈតន្ត្រី
- សិល្បៈរាំ
- សិល្បៈអក្សរសិល្ប៍
- សិល្បៈតាមយន្ត

→ សិល្បៈសម័យមុនអង្គរមាន 4 រចនាបថ ៖

- រចនាបថភ្នំដា (ស.វទី១ - ស.វទី៦)
- រចនាបថសម្បូរ (ពាក់កណ្តាលទី១ - ស.វទី១-៧)
- រចនាបថព្រៃក្លេង (ពាក់កណ្តាលទី២ - ស.វទី៧)
- រចនាបថកំពង់ព្រះ (ស.វទី៨)

13. ចូរឲ្យនិយមន័យនៃពាក្យថា មេច្វា ។

→ មេបាតីជាខ្ញុំពុកម្តាយ ឬ បុព្វការីជនទាំងឡាយរហូតដល់ព្រលឹងទាំង ៧ សន្តានដែលបានរលត់កាយរលាយក្នុងទៅលោកព្រលឹងនៅចាំថែរក្សាទុក កូនចៅជំនាន់ក្រោយ។

14. តើតាសាមានន័យដូចម្តេច ? ហើយគេអាចចែក តាសាទៅតាមប្រវត្តិឬតាមការប្រើប្រាស់ដូចម្តេចខ្លះ ? ចូរពន្យល់ ។

→ តាសាមានថាពាក្យសំដីដែលប្រើសម្រាប់ប្រាស្រ័យទាក់ទងគ្នាទៅវិញទៅមក ។ ហើយគេអាចចែក តាសាទៅតាមប្រវត្តិឬតាមការប្រើប្រាស់ដូចជា៖

- អត់ដឹងទេរកខ្លួនឯងទៅៗៗៗៗ

15. សិល្បៈមានន័យយ៉ាងដូចម្តេច ? ហើយវិស័យនាពេលន្តជាសិល្បៈចម្បងទី៧សិល្បៈនាពេលន្តបានសំយោគបញ្ចូលគ្នារវាងសិល្បៈអ្វីខ្លះ ? ចូរពន្យល់

→ សិល្បៈ គឺសំដៅយកការងារផ្សេងៗជំនាញហេតុម្តែងយ៉ាងដែលមានសិល្បៈ ពោលគឺធ្វើឲ្យមនុស្សចាប់ចិត្ត ចាប់អារម្មណ៍ ចង់មើល ចង់ឃើញ ចង់ស្តាប់ ។ ហើយវិស័យនាពេលន្តជាសិល្បៈចម្បងទី៧សិល្បៈនាពេលន្តបានសំយោគបញ្ចូលគ្នារវាងសិល្បៈដូចជា៖

- សិល្បៈចំលាក់
- សិល្បៈស្ថាបត្យកម្ម
- សិល្បៈគំនូរ
- សិល្បៈចម្រៀង
- សិល្បៈតន្ត្រី (របាំ)
- សិល្បៈល្ខោន (អក្សរសិល្ប៍) ។